

Beoordeling beschermde soorten Duinhoeve, Oostvoorne

Quick scan en voortoets in het kader van de Flora- en faunawet
resp. de Natuurbeschermingswet 1998

D. Emond
G.F.J. Smit

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

afdeling MB
Ingek.: 20 MRT 2007

Beoordeling beschermde soorten Duinhoeve, Oostvoorne

Quick scan en *voortoets* in het kader van de Flora- en faunawet resp. de
Natuurbeschermingswet 1998

D. Emond
G.F.J. Smit

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Procoba B.V. te Oostvoorne

27 februari 2007
rapport nr. 07-025

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 07-025
Datum uitgave: 27 februari 2007
Titel: Beoordeling beschermde soorten Duinhoeve, Oostvoorne
Subtitel: Quick scan en voortoets in het kader van de Flora- en faunawet
resp. de Natuurbeschermingswet 1998.
Samensteller: Drs. D. Emond
Samenstellers: Drs. G.F.J. Smit
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 33
Project nr.: 06-540
Projectleider: G.F.J. Smit
Naam en adres opdrachtgever: Procoba B.V.
Zwartelaan 28, 3233 AX Oostvoorne
Referentie opdrachtgever: brief dd. 30 september 2006
Akkoord voor uitgave: Directeur Bureau Waardenburg bv
drs. A.J.M. Meijer

Paraaf:

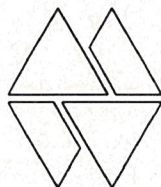

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Procoba B.V..

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Westvoorne is voornemens om op de Duinhoeve te Oostvoorne tien vrijstaande woningen te realiseren.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Procoba B.V. heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een *quick scan* naar beschermde soorten in de Duinhoeve uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

D. Emond	veldwerk, rapportage, fotografie
G.F.J. Smit	projectleiding.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en vrijetijdsbesteding gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit Architecten- en Ingenieursbureau Ter Smitte werd de opdracht begeleid door de heer Ter Smitte.

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak <i>quick scan</i>	7
1.3 Het plangebied	8
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	10
1.5 Bronnenonderzoek	10
2 Effectbeoordeling	13
2.1 Flora	13
2.2 Vissen	13
2.3 Amfibieën	14
2.4 Reptielen	15
2.5 Grondgebonden zoogdieren	15
2.6 Vleermuizen	16
2.7 Vogels	17
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	18
3 Beschermde gebieden	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Mogelijke effecten	21
4 Conclusies en aanbevelingen	23
4.1 Conclusies	23
4.2 Aanbevelingen	23
5 Literatuur	25
Bijlage 1 Wettelijk kader	27
1.1 Inleiding	27
1.2 Flora- en faunawet	27
1.3 Natuurbeschermingswet 1998	29
1.4 Rode lijsten	30
1.5 Ecologische Hoofdstructuur	31
Bijlage 2 Toekomstige inrichting plangebied	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Bij de uitvoering van de voorgenomen realisatie van tien vrijstaande woningen in de Duinhoeve te Oostvoorne zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen. Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een *quick scan* naar beschermde soorten. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied verwacht worden?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Is nader onderzoek nodig?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

1.2 Aanpak *quick scan*

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van

relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Terreinbezoek

Het plangebied Duinhoeve is op 31 januari 2007 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement nodig om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goed beoordeeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Noordweg 27A, in het noorden van de bebouwde kom van Oostvoorne (Figuur 1). Het betreft een campingterrein die omsloten wordt door sportvelden en bebouwing. Ten noordwesten van het plangebied ligt het Natura 2000 gebied Voornes Duin (Hoofdstuk 3). Op het terrein staat een schuur, toiletgebouw en meerdere stacaravans, waarvan enkele niet meer in gebruik. Het toiletgebouw is opgetrokken uit baksteen en voorzien van een plat dak. De schuur is tevens opgetrokken uit bakstenen, en voorzien van een puntdak met dakpannen (Foto 1).

Foto 1. De schuur ter hoogte van de ingang van het plangebied.

Figuur 1. Ligging plangebied Duinhoeve, te Oostvoorne.

Het plangebied bestaat grotendeels uit grasland met algemene soorten als straatgras, madelief, gewone paardebloem en smalle weegbree. In de noordpunt bevindt zich een bosschage met wilg, meidoorn en braam. Aan de noord- en oostkant van het plangebied bevindt zich een sloot, met een gemiddelde breedte van twee meter (Foto 2). Langs de oever ligt een strook met ruigtekruiden als kleeftkruid, grote brandnetel, paarse dovenetel, speenkruid en hondsdrif. De sloot wordt door de ingreep niet aangetast.

Rondom de stacaravans zijn tuintjes gemaakt met gecultiveerde soorten als schoenlappersplant, vlinderstruik en diverse coniferen. Daarnaast staan er enkele forse populieren (diameter 0.60 - 0.80 m) en liggen er diverse hopen met snoeihout in het plangebied.

Foto 2. De sloot met ruigtekruiden, gelegen rondom het plangebied.

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep (Bijlage 2). Uitgangspunt hiervoor zijn:

- Rooien van de aanwezige beplanting.
- Verbreden van de aanwezige watergangen met natuurvriendelijke oevers.
- Grondwerkzaamheden ten behoeve van tien vrijstaande woningen.
- In gebruik name van de woningen

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 (zie Bijlage 1).

De volgende mogelijke effecten worden in dit rapport beoordeeld:

- Verlies van areaal / biotoop.
- Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden.
- Verstoring door beweging, licht en geluid in de gebruiksfase.
- Versnippering.

In deze *quick scan* worden de volgende (mogelijke) effecten buiten beschouwing gelaten:

- Hydrologische veranderingen.
- Wijzigingen van verkeersintensiteiten buiten het plangebied.
- Recreatie.

Als er reden is te veronderstellen dat deze effecten kunnen leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet dan wel van de Natuurbeschermingswet 1998, zal dat expliciet worden vermeld. In andere gevallen wordt aangenomen dat deze effecten zodanig beperkt zijn, dat ze voor de beoordeling het onderhavige plan of project niet van belang zijn.

1.5 Bronnenonderzoek

Het plangebied 'Duinhoeve' ligt in het kilometerhok x:066 / y:437. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabel 1.1). Het plangebied beslaat met een oppervlak van 0,1 ha 0,1 % van het kilometerhok waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat de soortgroepen reptielen, amfibieën, vissen en overige ongewervelden "slecht" tot "niet" zijn onderzocht. De overige soortgroepen zijn "redelijk" tot "goed" onderzocht. Van de soortgroep vaatplanten zijn 6 Tabel 1 soorten en 6 Tabel 2-3 soorten bekend. De broedvogels en watervogels zijn goed vertegenwoordigd met resp. 34 en 71 soorten. Van de soortgroep zoogdieren zijn

10 Tabel 1 soorten en 6 Tabel 2-3 soorten bekend, waarvan 5 soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Tabel 1.1. Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:066 / y:437
 FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strik(er) beschermd); H/V = Habitatrictlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Rapportage voor kilometerhok X:066 / Y:437							
Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	6	6		19	goed	-	1975-1990
Mossen					goed		1996-2006
Korstmossen				4	goed	51-100%	1991-2006
Paddestoelen (#)				43	goed	0%	1990-2005
Zoogdieren	10	6	5		goed	11-25%	1995-2005
Broedvogels		34		3	goed	0%	1994-2005
Watervogels		71	49		goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1991-2005
Amfibieën	2				slecht	26-50%	1991-2005
Vissen					niet		1991-2005
Dagvlinders				2	goed	51-100%	1995-2005
Nachtvlinders					redelijk		1980-2005
Libellen				1	redelijk	0%	1991-2005
Sprinkhanen				2	goed	11-25%	1991-2005
Overige ongewervelden				1	slecht	0%	1991-2005

Om een zo goed beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

2 Effectbeoordeling

2.1 Flora

Voorkomen en functie

Voor zover bekend komen in de regio geen beschermde planten voor die in het plangebied geschikt habitat vinden (Van der Meijden, 1998).

Tijdens het veld bezoek zijn geen beschermde soorten daadwerkelijk waargenomen. De uit de regio bekende soorten groenknolorchis, brede wespenorchis, moeraswespenorchis, slanke duingentiaan, grote keverorchis en parnassia, zijn in ecologisch opzicht karakteristiek voor natte duinvalleien, kalkrijke graslanden of duinbossen (Weeda *et al.*, 1994). De waarnemingen zijn dan ook afkomstig van het Natura 2000 gebied Voornes Duin. Geschikte habitats ontbreken voor deze soorten in het plangebied, derhalve worden deze hier niet verwacht. De maretak is een halfparasiet die vooral parasiteert op aangeplante loofbomen als populier (Weeda *et al.*, 1994). De soort is niet aangetroffen en wordt niet in het plangebied verwacht.

Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden geen andere beschermde soorten verwacht. Effecten op beschermde natuurlijke habitats en soorten van het Natura 2000 gebied Voornes Duin worden behandeld in § 2.9.

Effecten en ontheffing

In het plangebied worden geen beschermde soorten vaatplanten verwacht.

2.2 Vissen

Voorkomen en functie plangebied

Uit de regio zijn geen beschermde soorten vissen bekend die in het plangebied kunnen voorkomen (RAVON 1999, 2005).

Tijdens het veldbezoek zijn na bemonstering geen beschermde vissen waargenomen en worden hier ook niet verwacht op basis van de slootkarakteristieken. Mogelijk komen algemene soorten voor als tiendoornige stekelbaars, driedoornige stekelbaars en ruisvoorn (RAVON 2005). De watergang heeft naar verwachting geen belangrijke betekenis voor vissen.

Effecten en ontheffing

In het plangebied worden geen beschermde soorten vissen verwacht.

2.3 Amfibieën

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten amfibieën zijn uit de regio bekend en zouden in het plangebied kunnen voorkomen: kleine watersalamander, gewone pad, rugstreeppad en bruine kikker (RAVON 1999; 2005).

Het veldbezoek heeft te vroeg in het voorjaar plaatsgevonden voor eventuele waarnemingen van amfibieën. De sloot in het plangebied is smal, ondiep en begroeid met waterplanten en in principe geschikt voor kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker die weinig eisen aan hun leefgebied stellen. De watergangen worden door de ingreep verbreedt, en voorzien van natuurvriendelijke oevers waardoor de betekenis voor amfibieën kan toenemen. Het plangebied heeft, gelet op de beperkte omvang naar verwachting geen belangrijke betekenis als leefgebied.

De rugstreeppad is een echte pioniersoort. Het kernpunt van zijn verspreiding binnen Zuid-Holland ligt in de duinen (Provincie Zuid-Holland, 2004). De soort komt o.a. voor in natuurgebied Oostvoorne. Als voortplantingswater kiezen de dieren het liefst ondiep, vaak tijdelijke, plasjes met vlakke oevers en weinig vegetatie. Hierbinnen is er een sterke voorkeur voor wateren waarin geen vissen of andere amfibieën voorkomen (Günther, 1996). In het plangebied bevinden zich geen geschikte voortplantingswateren voor de rugstreeppad. De soort wordt hier derhalve niet verwacht.

Bij uitvoering van de werkzaamheden kan rekening worden gehouden met de aanwezigheid van de kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker. Hiervoor worden aanbevelingen gedaan in § 3.2.

Effecten en ontheffing

Werkzaamheden aan de oever kunnen naar verwachting een tijdelijk effect hebben op voortplantingswater van de kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding, omdat het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is. De soorten kunnen profiteren van de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Door de ingreep kunnen verbodsbepalingen worden overtreden betreffende kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Een ontheffing is in het kader van deze soorten niet nodig.

Tabel 2.3 Voorkomen van en effecten op beschermde soorten amfibieën

Soort	Voorkomen	Effecten	Welke onderdelen van verbodsbepalingen overtreden?
kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker	mogelijk	aantasting leefgebied	artikel 11

2.4 Reptielen

Voorkomen en functie plangebied

Van beschermde soorten reptielen is de zandhagedis uit de regio bekend (RAVON 1999, 2005).

De kern van verspreiding van de zandhagedis ligt in de duinen van Voorne (Provincie Zuid-Holland, 2004). De zandhagedis wordt vooral aangetroffen op droge en structuurrijke heide met naar het zuiden geëxponeerde hellingen of open vegetaties, waar de temperatuur voor deze warmteminnende soort hoog kan oplopen. Dergelijk habitat is in het plangebied niet aanwezig. Door het ontbreken van geschikt habitat heeft het plangebied geen betekenis voor de zandhagedis.

Op basis van de beschikbare literatuur en terreinkenmerken worden geen andere soorten reptielen in het plangebied verwacht.

Effecten en ontheffing

In het plangebied worden geen beschermde soorten reptielen verwacht..

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten grondgebonden zoogdieren zijn uit de regio bekend: bosspitsmuis, huisspitsmuis, hermelijn, wezel, rosse woelmuis, woelrat, veldmuis, aardmuis, noordse woelmuis, bosmuis, egel, haas en konijn (Broekhuizen *et al.*, 1992).

Tijdens het veldbezoek zijn geen (sporen van) beschermde soorten grondgebonden zoogdieren waargenomen, zoals holen en gangetjes. Op basis van de terreinkenmerken kunnen individuen van één of meer van de volgende soorten in het plangebied voorkomen: bosspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis, aardmuis, bosmuis en egel. Hierbij kunnen de aanwezige takkenhopen gebruikt worden als verblijfplaats. Daar er in het plangebied geen holen of gangetjes zijn gevonden gaat het ten hoogste om incidenteel aanwezige dieren en heeft het plangebied naar verwachting slechts een beperkte betekenis voor deze soorten. De overige soorten worden niet in het plangebied verwacht, anders dan incidentele bezoekers, door het ontbreken van voldoende dekking en beperkte oppervlak.

De noordse woelmuis is bekend uit de omgeving van het Groene strand en Oostvoornse Meer in het Voornes Duin (La Haye, 2001). Het is een typische soort van vochtige tot uitgesproken natte biotopen met een dichte gras- of struikvegetatie (duinvalleien, moerassen, kreken en wielen). Voor deze soort is in het plangebied geen geschikt habitat aanwezig.

Bij uitvoering van de werkzaamheden kan rekening worden gehouden met de aanwezigheid van minder strikt beschermde soorten grondgebonden zoogdieren. Hiervoor worden aanbevelingen gedaan in § 3.2.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van één of meer algemeen voorkomende soorten zoals bosspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis, aardmuis, bosmuis en egel. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding, omdat het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is. Door de ingreep kunnen verbodsbepalingen worden overtreden betreffende de bovengenoemde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de Flora- en faunawet voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing is in het kader van deze soorten niet nodig.

Tabel 2.5 Voorkomen van en effecten op beschermde soorten grondgebonden zoogdieren

Soort	Voorkomen	Effecten	Welke onderdelen van verbodsbepalingen overtreden?
Diverse Tabel 1 soorten	mogelijk	verlies leefgebied	artikel 11

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten vleermuizen zijn uit de regio bekend: watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. (Limpens *et al.*, 1997).

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar sporen van vleermuizen in bomen en gebouwen. De aanwezige bomen worden ongeschikt geacht voor vleermuizen door het ontbreken van holtes, rottingspleten of loszittend schors. Het toiletgebouw wordt ongeschikt geacht als verblijfplaats door het ontbreken van spleten en andere inkruipmogelijkheden. De schuur is voorzien van meerdere openingen waardoor het flink kan tochten. In het gebouw zijn geen sporen van vleermuizen gevonden. Mogelijk wordt het gebouw gebruikt door huiskatten, op basis van het aantal aangetroffen uitwerpselen. Door de aanwezigheid van katten, het ontbreken van sporen en de invloed van tocht wordt de schuur ongeschikt geacht voor vleermuizen.

De watervleermuis is een vrij kleine vleermuis van half open tot gesloten waterrijk en bosrijk landschap (Limpens *et al.*, 1997). De ruige dwergvleermuis is een kleine vleermuis van vooral half open bosrijk landschap. Vaak jagen ruige dwergvleermuizen langs bosranden en houtwallen. De gewone grootoorvleermuis is een middelgrote vleermuis van gesloten landschap (bosgebied). Voor de watervleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis heeft het plangebied niet of nauwelijks betekenis door het ontbreken van geschikt habitat.

De gewone dwergvleermuis kan op vrijwel alle windbeschutte plekken waargenomen worden, vooral nabij open water, in steden en dorpen en langs bosranden. De laatvlieger is een grote soort van open tot half open landschap als (vochtige) graslanden, weilanden met koeien en paarden, kanalen en vaarten en tuinen en parken met vijvers (Limpens *et al.*, 1997). Mogelijk maken de gewone dwergvleermuis en/of laatvlieger gebruik van bosschages aan de randen van het plangebied om te foerageren. De beplanting langs de randen van het plangebied wordt door de ingreep niet direct aangetast. De nabijheid van bebouwing en straatverlichting kan de geschiktheid van de randen als foerageergebied aantasten. Voor de genoemde soorten is in de directe omgeving foerageergebied in ruime mate voorhanden. De betekenis van het plangebied voor deze soorten is naar verwachting zeer beperkt.

Effecten en ontheffing

In het plangebied worden geen verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht. Met de ingreep worden ten aanzien van vleermuizen geen verbodsbepalingen overtreden.

Tabel 2.6 Voorkomen van en effecten op vleermuizen

Soort	Voorkomen	Effecten	Welke onderdelen van verbodsbepalingen overtreden?
gewone dwergvleermuis en laatvlieger	mogelijk	geen	geen

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

In het plangebied kunnen betrekkelijk algemene soorten broedvogels van het stedelijk gebied worden verwacht. Volgens de broedvogelatlas (SOVON 2002) komen in de regio geen broedvogels van de Rode Lijst voor, waarvoor in het plangebied geschikt broedhabitat voorkomt. Daarnaast heeft het plangebied geen betekenis voor winter-/watervogels (www.sovon.nl).

Tijdens het veldbezoek zijn geen soorten van de Rode Lijst waargenomen. Wel zijn meer algemene soorten waargenomen als roodborstje, merel, kauw, kraai, houtduif en koolmees. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van broedvogels gevonden, maar aangenomen mag worden dat in het plangebied enkele broedparen van roodborstje, koolmees en houtduif voorkomen. De aanwezig bomen zijn gecontroleerd op mogelijkheden voor holbewonende vogelsoorten. Hierbij zijn geen holtes aangetroffen.

Effecten, mitigatie, ontheffing

Indien het rooien van beplanting buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd, vindt er geen overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet plaats. Het aanvragen van een ontheffing is dan dus niet nodig. Zie § 3.2 voor aanbevelingen voor mitigerende maatregelen.

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie plangebied

Uit de regio zijn geen beschermde soorten bekend die in het plangebied kunnen voorkomen (zie literatuurlijst).

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten ongewervelden aangetroffen.

Uit de omgeving zijn waarnemingen bekend van beschermde soorten als rouwmantel, keizersmantel en heideblauwtje. De waarnemingen van de rouwmantel betreffen vermoedelijk zwervers; de soort is sinds 1964 als standvlinder uit Nederland verdwenen. De keizersmantel is sinds 1980 als standvlinder uit Nederland verdwenen. Het heideblauwtje leeft in droge en natte heidegebieden met een open structuur met hier en daar kale grond (Bos *et al.*, 2006). Genoemde soorten worden op basis van hun habitatvoorkeuren niet in het plangebied verwacht.

Op basis van terreinkenmerken en de beschikbare literatuur worden geen andere soorten beschermde ongewervelden verwacht.

Effecten en ontheffing

Het plangebied heeft geen betekenis voor beschermde soorten ongewervelden.

3 Beschermde gebieden

3.1 Inleiding

Het plangebied 'Duinhoef' is gelegen nabij het Natura 2000 gebied Voornes Duin (Figuur 2), op een afstand van ongeveer 100 m. Het Voornes Duin bestaat uit jonge duin- en strandafzettingen met een hoog kalkgehalte. Het duingebied met duinvalleien is grotendeels in de 19^e en begin 20^e eeuw ontstaan door afsnoering van strandvlakte als gevolg van het ontstaan van nieuwe zeerepen. Het zuidoostelijke deel van het gebied stamt uit de late Middeleeuwen.

Het duingebied van Voorne heeft een grote variatie in landschappen en heeft daardoor een grote soortenrijkdom, zowel wat betreft flora als fauna. Het bestaat uit een afwisselend duingebied met twee grote duinmeren (Breede water en Quackjeswater) en meerdere kleine poelen, moerassen, grote oppervlaktes bos en struweel, duingraslanden en natte duinvalleien. Aan de binnenduinrand liggen een aantal landgoedbossen met stinze flora (Ministerie van LNV, 2006).

Figuur 2. Ligging van het plangebied (rood) t.o.v. het Natura 2000 gebied Voornes Duin (gearceerde deel).

Hieronder is een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor het Voornes Duin is of zal worden aangewezen.

Habitattypen

H2120 Witte duinen
H2130 Grijze duinen
H2160 Duindoornstruwelen
H2170 Kruipwilgstruwelen
H2180 Duinbossen
H2190 Vochtige duinvalleien

Habitatrichtlijnsoorten

H1014 Nauwe korfslak
H1340 Noordse woelmuis
H1903 Groenknolorchis

Vogelrichtlijnsoorten (b: broedvogel)

A008 Geoorde fuut – b
A017 Aalscholver – b
A034 Lepelaar – b

Voorstel voor het toevoegen aan de database

H6410 Blauwgraslanden

Voorstel voor het verwijderen uit de database

H2150 Duinheiden met struikhei
A026 Kleine zilverreiger - n
A027 Grote zilverreiger - n
A094 Visarend - n

De instandhoudingsdoelstelling voor de nauwe korfslak en groenknolorchis is gedefinieerd als het behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied, voor de noordse woelmuis geldt een uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. Voor de geoorde fuut, aalscholver en lepelaar is de instandhoudingsdoelstelling gedefinieerd als uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie. Voor de habitattypen witte duinen, duindoornstruwelen, kruipwilgstruwelen, duinbossen en vochtige duinvalleien betreft de instandhoudingsdoelstelling het behoud van oppervlakte en kwaliteit. Voor de grijze duinen is deze geformuleerd als uitbreiding van oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Als kernopgaven zijn genoemd:

- Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen.
- Uitbreiding oppervlakte (ook in zeereep) en verbetering kwaliteit (structuurvariatie en soortenrijkdom) van duinbossen (droog).
- Behoud oppervlakte en herstel van vochtige duinvalleien (kalkrijk).

3.2 Mogelijke effecten

Als gevolg van de voorgenomen ingreep is geen verstoring van natuurwaarden van het Voornes Duin te verwachten. De toekomstige inrichting (Bijlage 2) geeft geen toegang tot het Natura 2000 gebied. Centraal door het plangebied zal een weg aangelegd worden, voorzien van straatverlichting. Gezien de afstand (50 tot 100 m) tussen de locatie van straatverlichting en de begrenzing van het Natura 2000 gebied worden geen effecten verwacht.

Op basis van de beperkte oppervlakte (ca. 0,1 ha) van het plangebied, en de invloedssfeer hiervan, ten op zichte van het Natura 2000 gebied, met bijbehorende invloedssfeer, worden geen effecten (inclusief externe) op de Habitatrichtlijnsoorten, alsmede de vogels, verwacht. Van de genoemde habitattypen van het Voornes Duin onderhoudt geen habitat een duidelijke relatie met het plangebied. De genoemde habitattypen en soorten komen niet in het plangebied voor en worden hier op basis van de terreinkenmerken niet verwacht.

Aangezien er geen effecten verwacht worden, is er ook geen sprake van cumulatieve effecten op het Natura 2000 gebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Beschermde soorten

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen, met een korte aanduiding van de effecten van de voorgenoemde ingreep, en de eventuele noodzaak voor ontheffingsaanvraag. Hierbij is er van uitgegaan dat de mitigerende en compenserende maatregelen zoals verwoord in de volgende paragraaf zullen worden uitgevoerd.

Tabel 3.1 Voorkomen van en effecten op beschermde soorten en overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Effecten	Welke verbodsbe- palingen overtreden?	Ontheffing nodig?
Diverse Tabel 1 soorten amfibieën	mogelijk	tijdelijk verlies leefgebied	artikel 11	nee, algemene vrijstelling
Diverse tabel 1 soorten zoogdieren	mogelijk	verlies leefgebied	artikel 11	nee, algemene vrijstelling

Van geen van deze soorten is de gunstige staat van instandhouding op regionale schaal door de ingreep in het geding.

In de volgende paragraaf zijn aanbevelingen opgenomen om schade aan genoemde soorten te voorkomen. Tevens worden aanbevelingen gedaan voor de inrichting van de oevers.

Beschermde natuurgebieden

Als gevolg van de ingreep en het realiseren van woningbouw nabij het Natura 2000 gebied zijn geen negatieve effecten op het beschermd natuurgebied Voornes Duin te verwachten.

4.2 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende of compenserende maatregelen aanbevolen, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht.

Amfibieën

Aanbevolen wordt bij het vergraven van de watergang rekening te houden met het voortplantingsseizoen van amfibieën. Werkzaamheden aan de watergang dienen dan bij voorkeur in het najaar (buiten het voortplantingsseizoen) uitgevoerd te worden.

Grondgebonden zoogdieren

De aanwezige takkenhopen in het plangebied bieden mogelijk geschikt overwinteringsgebied voor grondgebonden zoogdieren als muizen en egels. Om verstoring in de winterperiode te voorkomen wordt aanbevolen de takkenhopen na het broedseizoen van vogels en voor de winter te verwijderen. De periode vanaf eind augustus tot eind november is hiervoor het meest geschikt.

Vogels

Werkzaamheden waarbij verstoring van broedvogels kan optreden, dienen voorkomen te worden. Derhalve dienen werkzaamheden als het rooien van beplanting buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Voor vogels van het stedelijk gebied loopt het broedseizoen van half maart tot eind augustus.

Natuurvriendelijke inrichting

Bij de herinrichting van het plangebied kan rekening gehouden worden met natuurvriendelijke maatregelen. Hierbij kan gedacht worden aan de aanleg van houtwallen en natuurvriendelijke oevers. Houtwallen bieden nestgelegenheid voor vogels en schuilplaatsen voor diverse soorten kleine zoogdieren, maar ook overwinteringshabitat voor amfibieën. Aangeraden wordt om gebruik te maken van inheemse soorten die bestendig zijn tegen zeewind en aansluiten bij de beplanting van het Voornes Duin. Hierbij kan gedacht worden aan soorten als vlier, duindoorn en kardinaalsmuts. Door gebruik te maken van deze besdragende soorten wordt de houtwal tevens aantrekkelijk voor (trek)vogels. De aanleg van groenbeplanting kan leiden tot een aantrekkelijke leefomgeving voor de bewoners. Tevens wordt hierbij het successie stadium van duinvegetatie doorgezet in het plangebied.

Vanuit de watertoets is het wenselijk om de bestaande watergangen rondom het plangebied te verbreden. Door deze te voorzien van een flauw talud ontstaat er een oever met meerdere gradiënten van nat naar droog. Een toename van gradiënten leidt doorgaans tot een verhoging van de biodiversiteit.

5 Literatuur

- Backes, C.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks (2004). Hoofdpijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers, Den Haag.
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Bouwman, J., 2005. Vlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2004. In: Waarnemingenverslag ongewervelden 2005. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bruyne, R. de., 2002. De Nauwe korfslak *Vertigo angustior* in Nederland (Mollusca: Gastropoda). Nederlandse Faunistische Mededelingen (16): 11-20.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Günther, R. (Hrsg.) 1996 Die Amphibien und Reptilien Deutschlands. Gustav Fischer Verlag.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Huijbregts, H., 2004c. Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004e. Brede geelgerande waterroofkever *Dytiscus latissimus* Linnaeus, 1758. EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Kleukers, R., 2003. Sprinkhanen en krekels in de periode 1996-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kleukers, R., E. van Nieukerken, B. Odé, L. Willemse & W. van Wingerden, 1997. De Sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). Nederlandse Fauna 1. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- La Haye, M., 2001. De noordse woelmuis op de Zuid-Hollandse Eilanden in 2000. Rapport van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), in opdracht van de Provincie Zuid-Holland.

- Lensink, R., J. Reitsma, S. Dirksen & J. van der Winden, 2001. Ecologische effecten van het structuurmodel Kust (gemeente Lelystad). Rapport 01-019, Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.
- Mennema, J., A.J. Quené-Boterbrood & C.L. Plate, 1985. Atlas van de Nederlandse Flora. Deel 2. Zeldzame en vrij zeldzame planten. Uitgeverij Kosmos, Amsterdam.
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria 26-4: 85-208.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nederlands Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (2e herziene druk). Media Publishing, Doetinchem.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefebber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit & H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Provincie Zuid-Holland, 2004. Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland. De verspreiding van de Europese Habitatrichtlijnsoorten in kaart. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- RAVON, 1999. Jaarverslag 1998. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 6. Jaargang 2, nr. 3, pag. 60-75.
- RAVON, 2005. Waarnemingenoverzicht 2003 & 2004. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 20. Jaargang 7, nr. 2, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra, 1994. Nederlandse oecologische flora: wilde planten en hun relaties 1 t/m 5. KNNV Uitgeverij / IVN, Utrecht.
- Woldendorp, H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag.
- Zuiderwijk, A., G. Smit & B. Kruyntjens, 1992. De Nederlandse hagedissen in de jaren tachtig. Analyse van waarnemingen en beschrijving van landelijke verspreidingspatronen. Reptielen Natuurbeleidsplan. Lacerta 51 (1).

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005a).

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).
3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005b)

beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen.

Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV, 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Bijlage 2 Toekomstige inrichting plangebied

